

Un exemplar

1

leu.

Un exemplar

1

leu.

ROMÂNIA

REDACȚIA:

DEVA, Strada Nicolae Iorga Nr. 3.

ADMINISTRAȚIA:

Librăria HIRSCH, Palatul ORIENT.

ZIAR NAȚIONAL POLITIC

Director: LAURENȚIU CUREA.

TELEFON: Nr. 66.

Apare: Duminică.

Abonamentul:

Pe an — 40 Lei. Pe 1 lună — 3-50 Lei.

Blocul Urei.

Și după ce sunt așa cum sunt, tot ei se întreabă mirafi de ce împotriva lor s'a format blocul urei, de ce nu găsec colaboratori, mai zis slugi plecate și de ce azi sunt izolați ca niște ciumați.

Azi când votul universal a schimbat fața și rostul lucrurilor, când este vădit că un singur partid nu mai este în stare a veni singur la guvern, Brătienii au făcut apel la toată lumea ca să se bage la dâșnil servitori. Au făcut apel la ardeleni și se știe acum răspunsul acestora; în vechiul regat sunt izolați și toate partidele și grupurile, fac bloc împotriva lor. În Basarabia și în Bucovina nu au decât pe d-nii Incuț și Nistor, cari și ei nu au mai pe nimeni îndărățul lor.

Văzându-se izolați, Brătienii spun că vor veni sluguri la patere. Dacă o spun, este că sunt siguri că au în dosul lor pe Rege, care urmează sfaturile fostului suveran. Dar și puterile regale sunt mărginite de voința poporului și de opinia publică. Nu prea vedem cum se va asocia regele cu liberalii împotriva blocului opoziționist. A guvernat de sigur cu acești urâți și a făcut războiul cu ei singuri, războiul pe care șobolanii l'au preparat și l'au condus după cum se știe. A guvernat tot cu ei singuri la Iași un an de zile, apoi a încercat să-i salveze prin guvernul Văitoianu. Votul universal însă a respins această dorință. Dacă va în-

cerca încă odată, se va convinge că un guvern liberal este o imposibilitate morală.

Până atunci însuși Brătienii sunt nevoiți să constate că s'a constituit un bloc pe care ei însuși în inconștiența lor îl numesc blocul urei. Și contra acestui curent de nesimpatie și ură generală, dâșnil pretind că pot governa singuri. Nu văd, nenorociții, că acest bloc are și mâini și mai ales picioare cari să-i trimeată în noaptea de unde n'ar fi trebuit să iasă. Un partid de cămătari, de zarafi și de oameni de afaceri interesate și totdeauna necurate, un asemenea partid nu mai este posibil în România Mare și Nouă!

Const. Milea.

Căpușile...

Articolul „Blocul Urei”, publicat în ziarul „Lupta” anul al II. Nr. 25 din 15 Ianuarie 1922, datorit marelui român și distinsului ziarist Constantin Milea, fiind pe placul întregului neam românesc, exclusiv „Căpușile” liberale, ne grăbim să aducem autorului din tot sufletul nostru prinosul de recunoștință, în numele opiniei publice, să-i mulțumim călduros și să-i strângem mâna cu cea mai frățescă dragoste. Considerând marea importanță a celor spuse în „Blocul Urei” și dorind că adevărul adevărat arătat în frumosul articol despre „căpușile liberale” numiți și „șobolani” să fie cunoscut de toți Hunedorenii, am găsit de datorință să-l reproducem în fruntea ziarului nostru „România.” Atâta satisfacție a turnat în sufletul meu acest articol, încât dacă aș avea o putere laș publică în milioane de exemplare spre a fi în mâna și în casa tuturor aceluia, cari nu cu-

nosc în deajuns cine sunt „Șobolanii” sau „Căpușile” liberale. Ce este șobolanul?

Cel mai uricios și scârbos animal este șobolanul. Scormonește pământul prin pînă, prin curți, grădini, pe câmpuri, își găurește podul, cuferile, tronul. Îți roade hainele..., apoi vine și-ți fură pe nesimțite din sacul cu grăunțe, din mălaiu, i-ți mănâncă untura, carnea, puii ba chiar și găinile, rațele... tot, tot... te lasă uscat ca o „toacă.” Tot ce fură, cară în gropile subpământene — căsuțele lor. D-l Const. Milea aseamănă pe liberali cu aceste scârboase rozătoare și drept să vă spun onorați cititori, că ori cât ai căuta, nu poți găsi o potrivire mai nimerită ca aceasta. Eu m-am gândit să-i asemăn și cu „Căpușile”. Căpușa e un parazit ce trăește pe spinarea bietelor animale. Suge sângele din vine, se îngrașă, trăesc în belug ciocoesc, sunt plimbate în dreapta și'n stânga... Cresc în alintare și fericire, se umflă în burtă... și... odată... odată crapă singure prin voința lui D-zeu, sau sunt trântite de „Tesala” cu dinți de fier, a țaranului cuminte.

Asemănând pe liberali și cu aceste parazitare animale se completează foarte bine caracterul acestor ființe respingătoare. E suficient să analizăm 2-3 chestiuni din trecutul lor și vom avea oglindă fidelă... a tot ce-au făcut... nu pentru țară, ci pentru pungile lor...

1) S'au împroprietărit singuri, dar numai pe ei, și familiile lor, prin fel de fel de mijloace și viclenii. Așa de ex. Scoteau la licitație, când erau la guvern cele mai frumoase domenii ale statului, despre care raportau Guvernului, că sunt nefolositoare. Guvernul (fostul Rege Carol) îndus în eroare a proba, iar domeniile de zeci de mii de jugăre, se vindeau cu prețuri de nimic (50-60 lei iugărul) unor interpuși liberali, pentru ca după 2-3 zile să revină în mâinele Brătienilor și a căpailor din ceata lor.

2) Au înființat fel fel de fel de bănci, între cari și banca „Națională” cu capitaluri mici la început, căci erau săraci pe atunci, pentru ca în decursul celor 50 de ani, ori de câte ori s'au perindat la guvernare, să le dea posibilita-

tabil francez, precum Eminescu, pe lângă toată îmbibarea cu literatura și filosofia germană, a rămas cel mai tipic român în sentimente și scriere.

Alfred de Musset s'a născut la Paris în anul 1610. După absolvirea colegiului Henri IV, s'a înscris la facultatea de medicină, apoi la cea de litere, dar și el, ca Eminescu, nu avea astimpăr de-a rămânea multă vreme la un loc! A intrat deci în comptabilitatea unei bănci, iar după ce s'a cunoscut cu Victor Hugo, Musset fusese îndemnat a pași cu desăvârșire pe cariera literară. Pe atunci, vestitul „cenaclu”, așa se numia cercul literar întemeiat de Victor Hugo, era severul areopag, care decernează severă critică, admisiunea de-a cânta din strune!... Iar Alfred de Musset, ia cucerit dintr'odată, ca un adevărat fiu al muzelor ce era, mai vîrtoș prin publicarea volumului său de poezii, „Contes d'Espagne et d'Italie” adică „povești din Spania și Italia” astfel de titluri erau atunci la modă a se da volumelor de poezii.

Musset a intrat în cenaclul lui Victor Hugo, înțocmai cum intrasă pe vremuri și Eminescu în cercul literar al „luni-me” din Iași, care cerc, asemenea, bine știm, ce influență covârșitoare a avut

Alfred de Musset și M. Eminescu.

(Conferință ținută la 21 Dec. la universitatea pop.)

de către D-na Lucreția Costă. Nicoara —

„Domnilor, Domnilor! Când contemplant artele și într'acestea poezia, vedem, că toate au acelaș scop: de a înălța omul nu numai în manifestațiunile de toate zilele, ci poetul se ridică deasupra realității, deșcriind viața înaltă, sublimă, precum ar dori el ca să fie. Atunci el redă totul în dimensiuni exotice, une-ori ciudate chiar, oară scriitorii de basme și chiar în timpurile mai noi.

Opera artistului, a poetului va fi traiectă dacă ea va avea putere de-a înălța sufletul nostru și mai vârtă, ea va putea sta în fața criticelei celor contemporani.

Și zic, că arta, poezia, ar fi un fel de prisos, nefolositor, fiindcă poezii, totdeauna, au fost o breaslă săracă. Zic alții, că poezii își pierd vremea și vai, încă câtă blasfemie la adresa de cătră cei înpietriți în nești-

Din contră, după părerea altora, poezii sunt divinisați! Unii zic, că poporul mai de rând n'are lipsă de-a cunoaște produsele literare și artistice, alții dimpotrivă, doresc luminarea lui, ca să-și poată și el înălța sufletul seu la lucruri mai ideale și să-și formeze gustul în direcție mai estetică. Căsi se știe, că geniul se ascunde adeseori sub o haină simplă de muncitori, bunăoară, celebrul pictor Munkácsy, fusese mainainte măsar și vâpsea scaunele și lăzile, cu flori și motive alcătuite de fantasia sa, ceea-ce atrăsese atențiunea unor cercuri competente, cari îl îndemnară apoi a studia arta picturii.

Deci și noi Români, trebuie să cercăm a stimula, a desvolta gustul obștei. Educația națională trebuie s'o formăm în baza cunoștințelor marilor genii ai literaturii noastre, cât și ai literaturilor streine.

Acestea am ținut a-le spune ca introducerea la conferința de astăzi.

Și acum, dați-mi voie a pune față'n față doi poeți, cari sunt așa de asemuitori unul cu altul și anume, poetul francez Alfred de Musset și Mihail Eminescu a-l nostru, ambii egali în mărime, egali în temperament, asemuitori în fazele dezvoltării lor, asemuitori chiar și în tragicul sfârșit al vieții lor.

Să intrăm pe un moment în magicul lor cerc și să lăsăm, ca sacrul foc al geniului lor să ne pătrundă înima, deschizându-ne perspective în frumusețile astrale, în verdele colinelor și în murmurul izvoarelor și înainte de toate, să pătrundă ochiul nostru în labirintul sufletului omenesc, carele vecinic va rămânea o problemă de-a fi cu sete studiată și deslușită.

O muselor! fericit acela, pe-a cărui frunte voi a-ți pepus sărutul vostru. Iar Ascaniu Olănesc zice:

„Fericit e de trei ori cel născut sub ocrotirea Parnasidelor surori! Visurile n'fripcează și dau aripi la cuvinte... Pnzeie!... ție-ți dătoresc viața neamurile pământeste, ce zăceau pierdute în noaptea neguroaselor povești!”

Să începem deci, cu Alfred de Musset, ca și cu cel ce e mai bătrîn.

Bine știm, că fiecare poet, are același fond sufletesc ca și poporul din care el face parte; deci și poezia lui are coloritul și dispozițiile sufleteste a-l milieului în care trăiește, ușor ne putem deci explica toată firea avântată, orgolioasă, nobilă dar totodată ușuratică a lui Alfred de Musset, *Venfant terrible*, cum l-i numiau prietenii și prietenele lui. Un veri-

tea să se desvolte prin orice mijloc de afaceri ale statului. Câte afaceri nu are statul? Câștigurile realizate, în loc să meargă la Ministrul de Finanțe, (totdeauna sărac) întrau în casele de fier, din pivnițele băncilor, proprietatea șobolanilor. Funcționari la aceste bănci, se angajau din aceia, cari depuneau jurământul hotărât: Subsemnatul... voi lucra prin toate mijloacele ca să măresc averea stăpânilor mei șobolani. Mai mă oblig, că în timpul propagandelor politice, sau alegerilor, voi merge prin sate și orașe promițând fel de fel de vinuri, de la „Florica”, fel de fel de brânzeturi de la „Rotești”, acestea la toți proștii cari vor crede; iar în contra celor lalte partide, cari nu vor să se supună stăpânilor mei „șobolani” le voi sparge capetele cu băta sau cu pietre sau la caz de nevoie cu pușca, tunul și mitraliera (1907). Voi fi umilit și cu tot neamul meu, voi pupa mâinile șefilor „șobolani” toată viața; iar către partidele democratice, mă voi purta ca un... tiran neîndurat... conform decalogului elaborat de înalt prea sfântul „Șobolan” de la sfântul munte „Florica” ori ne umflăm ca căpușele și cărăm totul de la toți în casele noastre „șobolănești” ori ne ia dracu și crepăm. Așa să ne ajute Dzeu..... Semnat... Porcu...

Să revenim la bănci. Ce bunătați au făcut acestea pentru țară? Nimic... Banca „Națională” greșit națională, intenționat a dat numele acesta, căci nu e a statului. Este particulară șobolănească. A emis la început acțiuni în valoare de lei 500 fiecare, azi, prin afaceri s'au ridicat la 9000 fiecare acțiune în urma afacerilor. Are privilegiu dela stat, ca să scoată hârtia monedă, pentru ca să-l împrumute pe stat cu dobânzi mari, sau să nu-i dea nici un ban, când îl vede la strâmtoare, (cazul de anul trecut.)

Dacă rolul băncilor ar fi fost altul; iar șobolanii ar fi destinat o parte din veniturile cele mari pentru opere de binefacere: clădirea de spitale școli, biserici, burse la toți studenții săraci, orfelină, etc., lucrul s'ar fi schimbat.

Frumos ar fi fost, de ex, pentru banca „Națională” dacă plătea prin bilanțul său de miliarde... cei 500 mii de franci pentru studenții noștri din Paris, pentru a nu rămâne pe străzile Parisului, muritori de foame copiii destepti ai neamului nostru. N'a făcut-o. A trebuit să se milostivească Franța, spălându-ne rușinea față de studenții din statele Asiatice, ori Africane.

3) În timpul războiului pentru „Ideal”, nici o bancă n'a trimis alimente, bani, sau îmbrăcăminte pentru soldații de pe front ori prizonieri, nici o bancă afară de cele de pe la țară (ale țăranilor) n'a ajutat femeile și copiii mobilizaților, ai căror părinți, frați și soți pleaseră la datorie spre a-și vărsa sângele și a fi îngropați sub brazda pururi roditoare a scumpei noastre țări.

4) După războiu, nici o finanță din mâna șobolanilor, nu s'a gândit să dea o mână de ajutor eroilor — refăcând din veniturile băncilor de sute de milioane, casele orfanilor și vădu-

intra desvoltarea literaturii mai noi. Și acolo, la „lunimea” erau meșteri mari, dar Eminescu, cel mai tiner dintre ei, ca un copil de nesdravăn, li-a crescut la toți preste cap!

După aparițiunea colecțiunei a II-a de doesii, Alfred de Musset devenisă favoritul publicului francez, Victor Hugo era pe calea a-i ocupa locul, când Alfred de Musset, ca un copil răstătat al tinerețului și al damelor, fascina lumea cu grația uscată și totodată cu adâncimea poeziilor lui. N'a rămas însă multă vreme sub steagul școlii romantice a-lui Victor Hugo, căci, spiritul seu Voltesian, format mai mult la isvorul literaturii filosofice a alor doi secali precedinți al 18-lea îl împingea spre clacisism. Iubea pe Shakespare și pe satiricul Regnier, iar dintre cei mai noi aprecia pe Shelleg și pe Lord Byron, acest din urmă mai virtos a avut mare influență asupra lui, încât se vorbea atunci, că Musset ar vrea să fie mai byronian decât însaș Byron.

(Va urma.)

velor din regiunile unde a băntuit cu furie viforul cumplit al groasnicelor lupte. Ce le pasă lor? Au palatele de parte de regiunile distruse!...

Aci nu sunt de cât căsuțele nefericite, bisericile, școlile și... cimitirele pline cu „Moaștele” sfinților viteji ai neamului românesc. Ce le pasă la șobolani? Ei au știut să-și apere pielea de găureală, acum le trebuie domnie și bani.

Cu nimic n'au contribuit pentru realizarea „Idealului Național”, cu nimic pentru refacere, cu nimic pentru refacere, cu nimic pentru țară — totul pentru familia lor, aplicând deviza: „Prin noi înși-ne”.

Sublim ar fi fost și țara pururi reconscătoare, dacă Banca Națională, cu reșelele ei, ar fi refăcut singură „Mărășeștii” fala țării noastre; iar după exemplul ei, fiecare bancă, fiecare șobolan îmbogățit din războiu să fie făcut câte un sat, o casă, o biserică, o școală, un orfelinat, câte un spital etc. în locul celor dărâmate de obuze și arse de foc. Fiecare bană și bogătaș să fi luat 5—10—100 de copii orfani, întreținându-i la școli pe cheltuiala lor — ajutând astfel statul — și prin aceasta dând dovadă de patriotism, iubire de neam și de fericirea țării.

Atunci s'ar fi zis de toată lumea: „Au adunat șobolanii, dar au și dat.” N'au făcut-o și nici nu vor face, deci n'au dreptul la guvernare și bine le-a zis cine le-a zis: „Șobolani și căpuși.”

De la Mărășești.

Statificarea școlilor.

Intre multele probleme grele, cari frământă creierii tuturor frunțașilor neamului pentru a găsi o soluționare cât mai norocoasă a lor, de sine înțales, că ocupă un loc de frunte chestiunea învățământului.

De curând a început să se discute asupra întrebării, dacă ar fi mai bine să se lase învățământul în grija confesiunilor, sau să-l provadă singur statul. Fiind aceasta întrebare de un interes atât de mare, am căutat să comunicăm cetitorilor noștri părerile frunțașilor cari am crezut că sunt competenți în materie. Astfel luna trecută am reproduș în ziarul nostru un articol în aceasta privință, a profesorului universitar G. Bogdan-Duică din Cluj, care este pentru statificarea învățământului.

Nu peste mult timp apare în ziarul „Telegraful Român”, organ național — bisericei din Sibiu, o informație cu titlul „Inconsecvență” care se referă la mine, pentru-că am reproduș articolul dlui G. Bogdan-Duică. Informația aceasta spune între altele:

„Dar într'o bună zi, preotul nostru, ajuns redactor, reproduce în ziarul seu un articol care în principiu combate dreptul de existență al școlii confessionale. E aceasta o atitudine consecventă cu caracterul unui preot, care trebuie să-și dea foarte bine seama că prin școala confessională se face mai simțită influența bisericii și a religiei asupra sufletelor? Omul care a scris articolul pornește dela alte teze și gândul lui nu e ocupat, cel puțin nu în primul rând, de mijloacele de întărire a credinții religioase. Atunci cum se esplică faptul regretabil, că tu care ești preot, te faci unealtă de propagandă a ideilor lui, cari nu sunt concepute din punctul de vedere al intereselor religiei?! Care e cauza acestei inconsecvențe? Răspuns neted: lipsa unui caracter preotesc destul de consolidat, care să înțeleagă inconsecvențele cu sine însuși și să le refuze.”

Strășnică lovitură, așa dar?! O incesez dela organul național-bisericesc al

Archidiecezei în cara păstoresc și care organ este cetit de toți preoții Archidiecezei, ba și mai departe, iar lovitură dată mie este totodată o lecție sdravănă pentru toți preoții, cari poate au mai stat pe gândele până acum, că oare nu ar fi mai bine să preia singur statul instrucțiunea și dela confesiuni și dela alte instituțiuni cari susțin școli?

Intrebarea este, că oare cuvine-se să parez o astfel de lovitură, sau să mă las cu zicala românului: „Unde te lovește mama, crește carne”.

Aceasta întrebare crei că o rezolvă însuși „Telegraful Român” când mai zise în aceiași informație, că conducerea unui ziar este ocupație compatibilă cu preoția, dacă preotul a luat asupra sa aceasta însărcinare cu gândul, ca prin jurnalul ce coduce să răspândească ideile creștine și spiritul evangheliei în cercurile cărora se adresează jurnalul.

Evangelia zice: „Dați Chesarului ce este a Chesarului și lui Dumnezeu ce este a lui Dumnezeu”.

Eu m-am ținut de aceasta poruncă și ca preot și ca redactor sau chiar ca ziarist. Nu voi înceta nici în viitor a satisface acestei porunci. Imi voi face datorința și față de stat și față de biserică. În aceasta privință nu am satisfăcut până eram cetățean al țării ungurești, pentru-că atunci nu m-a tras inima să dau Chesarului ale sale, ca lui Dumnezeu, pentru-că Chesarul de atunci nu-mi era stăpân drept, ca cel de azi.

Vorba e că azi și statul și biserica îmi asigură izbăvirea atât cea vremelnică, cât și cea vecinică, iar ca cetățean român nimic nu mă face să dubitez, că prin școala statului român se face tot atât de simțită influența bisericii și a religiei mele asupra sufletelor, ca în școala confesiunii mele. Mă îndoașcă și cu mine împreună trebuie să se îndoașcă și „Telegraful Român” ca în școlile celorlalte confesiuni se va face tot atât de simțită influența iubirei de patrie și a instituțiunilor sale, că în școala de stat.

Aici să-secaute „inconsecvența” și nu la un preot pătruns de sentimentele celui mai curat patriotism.

Școala are datorința să crească nu numai oameni bisericoși sau religioși, ci și buni patrioți. Statul asigură libertatea religiei, ba chiar impune și jertfește din greu, pentru-ca în scolile sale Religionea să fie studiu principal pentru toate confesiunile din țară confesiunile însă nu toate propagă în scolile lor ideia iubirei patriei române. De aceea nu corespund școlile confessionale intereselor binepricepute ale statului si totuși acestea confesiuni mai cer, ca statul să le și finanțeze școlile.

Aceasta nu merge!

În biserica noastră națională am toată încrederea, că în școala sa confessională va crește nu numai buni creștini, ci și buni patrioți. Dacă statul s'ar învoi, să abzică de instrucțiune încredințând aceasta însărcinare exclusiv acestei biserici, care va fi decretată totodată biserică de stat, atunci atât ca preot, cât și ca bun patriot sunt convins, că învățământul va fi dat în mâni bune. Dacă însă se va lăsa învățământul și maideparte în mâinile celorlalte confesiuni, atunci în școlile acestor confesiuni să știți că se vor crește numai dușmanii cei mai periculoși ai statului.

Prin urmare să nu-mi ia mie „Telegraful Român” în nume de rău, că am publicat în ziarul aceste un articol al unui bun ortodox și bun român, ca profesorul universitar G. Bogdan-Duică, care este inspirat tot din astfel de temeri față de școlile diferitelor confesiuni. Voi mai spune ceva „Telegrafului

român”. Ferească-ne Dumnezeu pună la hartă biserica noastră de stat, când acesta î-i va pune în față câte o școală în coastele celei confessionale, cum ni-se făcea și pe vremurile. Atunci puteam fanaticiza țaran pentru școala confessională și mănească față de școala de stat-gurească. Și ce greu mergea și cu aceasta fanaticizare!

Ce va păți acum preotul, care ajunge în o astfel de situație? Ce va putea hărțui cu organele statului cari vor zice țăranului, că-i dau de stat cu învățător de legea lor, ca să-i scape de repartiția pentru plata învățătorului?

Dar ce e și mai greu! Azi singur se lapădă de școala confessională să scape de repartiție și cere de stat. Iar dacă preotul în o astfel de situație insistă totuși pe lângă școala confessională, nu numai se deosebește cu neîncredere față de statul după care atâta a oțtat, dar se deosebește dinaintea credincioșilor și de ei, că preotul le este dușman, și nu vrea să-i scape de repartiție.

Până când în statul nostru școala confesiunii, (să ne ferească Dumnezeu, să nu se mai facă), până „Telegraful Român” nu mă va lăsa cu argumente academice, fără să zări de sus de felul celor din „Inconsecvența” sa și fără terorizări, că lele acestor confesiuni nu servesc mai interesele lor confessionale și acestea școli nu sunt în mare pericol periculoase pentru stat, până eu voi cinsti mai presus părerile ce sunt de un neam și o lege cu și doresc unificarea învățământului școala românească de stat.

Preot Laurentiu

VIITORUL.

Am intrat în anul nou. Cu secolul s'a terminat anul trecut. Tot ce începe și cel nou.

Tot pământul Țării e acoperit haină albă curată. E repaos și toare și în natură. Se petrece organizare și acumulare a lucrurilor alb de azi în altul verde și călduros, mai iubit și mai dorit. Stagnare nu e în natură. Nu e în vaia noastră, de-și de multe ori vrea poate, să nu mai treacă clipe plăcute și am dori alleori să reamintim momentelor cu pușcurii.

Așa e împărțirea timpului de ani, că în anul nou, după flori de ață vin flori de verdeață.

Ce se petrece sub privirile noastre sunt faptele firești supuse legilor menologice.

Trebuie, că tot mersul însuși al țării omenești este supus unor legi terminate. Aceste sunt însă mici cute până azi.

De sigur că în desvoltarea țării și în aceia a popoarelor faze cu cadență pentru anumite puri, întocmai ca fazele geometrice anumite valori.

Nu știm însă când am putea să că în mersul zilelor au ajuns la idealului avut, că suntem la esențiale, ori maximele.

Trăim totdeauna cu gândul de a vrea, a face și mai bine și mult în viitor.

Speranța mângăitoare este că pentru noi Români anii de mai sunt cei mai glorioși, pe care generațiune, ba chiar o națiune avea.

Sindacatele române au fost oictorioase pretutindeni. Sabiile se poartă cu tărie. Taișul și lovirea lor au fost de tot puternice, scilpirea lor e asigurată pentru multe secole și depinde de genele viitoare a o menținea pentru și a-i mai mări nimbul.

Din punct de vedere economic iar acum putem lăuda cu câștiguri enorme.

Neamul muncitor ascultă acum cu atenție teamă și codrilor și livezilor, căci stăpânește, plaiurile undulătoare ale lui.

Dozul e așa de mult și nu-i înțelegem poate însemnătatea. Bucuria a celor ce am câștigat se pare că nu e așa de mare, ca durerea celor care au pierdut.

Toți oamenii dornici de muncă sau de câștig și o pot face toți cari o vor.

Eu zic ce merge afirmă străinii cari din alte țări că se poate trăi mai bine aici ca ori unde, ar prosperitatea nu deprinde de unul de doi sau de conducători și de munca și cinstea lor.

Dozul va fi mai bun sau mai rău cum ne vom ști uni, după cum îl vor găsi și merita.

Ionica școlară.

De ale noastre.

În legătură cu convocarea la adunarea generală ord. a asociației noastre, care se va ține în 26 Ian. sunt în plăcută poziție a aviza pe colegii din județ, că luând în considerare lipsa cea mare de cvartire a școlii județane, colegul nostru I. Popa, directorul școlii prim. de stat Deva în conțelegere cu revizorul școlii a pus la dispoziție sala primăriei de stat din strada Școlii, încălzită și luminată. Cei ce vor să vină de peste câmpie să se adune la ora 7.

Se rugați toți colegii a plăti couzadele membru restante și curente (5 lei) prezidenților sau cassarilor școlii culturale, cari le vor prezenta la adunarea cassarului județan. —

Costul cotizații se vor putea plăti și în contul convenirii, direct cassarului județan pentru a se putea considera de membru.

Colegii! Vă rugăm și pe aceasta să nu ni se lipsească deloc de la adunare pentru a ne putea bine organiza. Închegați și strângeți rânduile și răzletele în trecut. Acela, care nu e vrednic a fi în rândul nostru. Se va face apel nominal la ținea cont de cei ce lipsesc și motive precum și de cei ce nu și-au dat cotizația de membru.

Atac, care ni se pregătește prin ministrul de Instrucție, prin deciziile făcute la Cluj, că voește a caracteriza confesional al școlilor, să ne găsească deplin organizați și într-un suflet.

Vă revăd deci!

N. Voina, secr. secției.

Fuzionarea Crișanei

Banca Centrală, sau „Icoana școlii”, ce va să vie...

În chestiune agită spiritele în țara noastră.

De la 30 de ani profesorii gimnaziale din Brad și preoșimea de aici au înțeles unii institut financiar numit „Instituția” a fost pusă pe baze de organizare: reuniune cu capital necesar, fiecare acționar putea intra și să câștige, nime nu putea avea mai mult de 10 voturi în adunările ei ș. c. l.

De la era: complectarea gimnaziului din Brad, — idealul, de care abia acum apropiem — și peste tot cu ajutorul „Crișanei” sprijinirea culturai naționale, greu primejduite în acest timp, din faimosul pašalic alui Réthi, și ceilalți revizori.

Un învățător dela școala primară anexată gimnaziului a învățat comptabilitatea, 2 profesori au luat posturile de secretar și controlor, președintele comitetului gimnazial a luat oficiul de director, iar ceilalți profesori, învățători, preoșimembrii în direcțiune și comitetul de supraveghere. Toate aceste funcțiuni le-am îndeplinit în primii ani — afară de comptabil — gratuit. Dar și mai târziu, când primiam ca secretar, ori controlor câte 2—300 cor. anual, nu se poate zice, că am fost salariați. Dela întâia subscripție gimnazială a fost cel mai mare acționar al Crișanei, iar azi are 1176 acțiuni a 100 cor. nominal.

Dosarele „Crișanei” dau mărturie de cinstea, munca desinteresată, curajul și spiritul de jertfă, ce a dovedit „Crișana”, condusă de acești „dascăli și popi...”. Pentru scopuri culturale abia dacă se mai află unul, ori două institute financiare dela noi, cari să fi dat un procent așa de urcat din venitele sale.

Adeseori tocmai fericitul I. Rusu, care tendențios e prezentat de actualul director ca inițiatorul întemeierii Crișanei și care timp îndelungat n-a avut decât 4 acțiuni, în calitate de cassier ne dojenia aspru zicând: „Că băncuța asta nu-i numai a voastră proprie. Naveți drept să dați atâtea amănări!”

Curentul vremii a răpit cu sine și pe Crișana silindu-o să se schimbe și societate pe acțiuni, să și fixeze și sporiască capitalul potrivit depunerilor considerabile, ce avea și potrivit creditului de re-escompt, de care avea nevoie. Cam pe timpul acesta, în urma unui ordin unguresc, profesorii au trebuit să se retragă dela bănci și astfel ne-am retras și noi dela Crișana, cu inima veselă, că acest făt al nostru e destul de tare, ca să poată da înainte și fără ajutorul nostru.

Crișana și-a angajat apoi un jurisconsult (până aci nu avusese), pe harnicul avocat, d-l Dr. I. Papp, azi în Cluj, adevărat în condițiuni grele (după fiecare sentință speșele avocațiali trebuiau plătite îndată, iar Crișana le încasă dela client când putea și dacă mai avea de plătit). Dar vorba Românului: „Nu-i prost cîntec fără cântec?”

Nu peste mult și-a mai angajat și un tiner și agl director, om cu frumoașă pregătire de specialitate, pe d-l Em. Comșa, pe care numai războiul și o lungă captivitate rusească l-au despărțit de Crișana.

Cum știm, au urmat ani și mai buni și mai răi, Crișana însă nu sa clătina nici odată, ci în câte-va rânduri și-a ridicat capitalul de acții.

Astăzi are jumătate de milion capital social, cel puțin 3 milioane în fonduri de rezervă, realități și alte rezerve așa-numite latente. Se bucură de un mare credit: peste 5 milioane depuneri, din cari mai dă și ea pe la alte bănci și învârte un negoț de cereale, de vin, de rachie și-a dominând întreg ținutul.

Într-o situație atât de favorabilă, ce-i dă în gând direcțiunei, compusă pe sprinceană actualului director? „Să fuzionăm, necondiționat să fuzionăm cu Banca Centrală din Cluj, că de nu, mai curând, ori mai târziu ajunge protopopul Piso în direcție și atunci ne mănâncă „Vârcolacii”, adevărații liberalii...”

Zis și făcut. Totul repede și cât de tainic, să nu aibă mult timp de pregătire „dușmanul hain...” Nici comitetul de supraveghere n-a știut nimic. Și-a mobilizat toți „prietenii de principii...”, directorii, ori candidații de directori de pe la sucursalele Băncii Centrale din Arad și Sibiu, să vină la Brad, să facă fuziunea cu Banca Centrală, pe ziua de 30 Noemvrie, (nu 15 Noem., cum scrie corespondentul „Voinței”, carele speriat de ce a pășit la Brad și acum vede tot cai verzi pe pereți.)

Și ne-au venit automobile și oaspeți distinși din Cluj, Seliștea Sibiului, Arad și Deva. Toate camerele din Brad erau cuprinse cu o săptămână înainte. Noi zarandarii băștinași, „agenții liberali”, cum ne gratifică cel liberalofag ziar, „Voința”, stam uluiți de acest fost bancar, de care opincarii de noi nici nam visat.

Dar trebuie să-i fi foarte recunoscător directorului Ghișa și cumnaților sei, că ne-a închegat, — toată preoșimea și dascălimea Zarandului, — într-o falangă atât de temută.

În vorbirea de deschidere președintele,

d. C. Lazar din Halmagiu (în Brad și jur nau aflat pe nime așa vrednic) a mînat în fel și chip apa pe moara fuzioniștilor, iar directorul într-un raport chiometric, slab lucrat (căci n-avea pe ce se răzima) și slab cetit, se căznește să arate „necesitățile” și „avantagiile...” fuzionării.

Cei doi Rimbași, fideli ordinului: „Vos plaudite!” aplauzează și vociferează la fiecare pasaj, ca la Vălișoara...

Preotul I. Indrei din Cebea, calm și obiectiv a spulberat toate motivele așa-zise financiare ale direcțiunei, iar subsemnatul am detestat politica de partid, ce s-a încuibat și se încuibă tot mai mult la Crișana. Nimenea dintre adversarii fuzionării nu și-a bătut capul vre-odată să facă cel mai mic demers pentru fuzionarea Crișanei cu vre-o bancă așa-zisă liberă, după cum sau auzit strigând aci în adunare mai mulți întrerupători. Noi nu vom altceva decât independența Crișanei. Unde e deci primejdia liberală... din partea noastră? Doar acolo, că senatorul cercului, d-l Al. Constantinescu ne-a ajutat cu peste jumătate de milion de am terminat zidirea nouă de liceu, ajunsă de 7 ani în pînjenire, tocmai prin cumințenia unora din conducătorii Crișanei?

Direcțiunea acestei bănci în cei din urmă 2 ani de cele mai grase afaceri și de cea mai grea criză pentru liceu ne-a ajutat cu 2 vagoane de lemne de foc, întocmai cât ne-a dat și societatea nemțească „12 Apostoli.” Ardeleana dă anual 25.000 Lei, „Albina” peste 80.000 Lei căminelor studențești, iar Crișana, fiica gimnaziului, se milostivește cu 2 vagoane de lemne, din o afacere grasă de exploatare a unei păduri. Ba declară azi în raportul directorului seu, că „nu mai putem fi tot altruști...” Aci un mic episod: Băiatul d-lui director Ghișa, un copil drăgălaș, jucându-se pe lângă liceul, la care se lucra din greu, cu „bani liberali...”, zice altor prieteni ai sei de joc: „A jîș tata, că dacă vrea el, tot nu se găte școala așa...”

O glumă, negreșit, deoarece școala totuși s-a gătat...

La adunarea de fuzionare au venit aci acționarii și oaspeții din mari depărtări, alarmați, că trebuie să scape naia băncii de Scylla, de o Scyllă fictivă, în realitate însă vor s-o arunce în Carybdis sub masca naționalismului provincial și a spaimei de liberali tinde a se perpetua la Crișana dominația unei dinastii, carea să stăpâniască nu numai viața economică, ci și convingerile politice Fuzionarea cu Banca Centrală e paveza acestei dominațiuni.

Motivele aci espuse, dar mai ales purtarea provocătoare a cumnaților... au închegat pe Zarandarii geloși de independența lor într-un bloc gata să înfrunte ori-ce lovituri.

Fuzioniștii, contrar legii și statutelor au forțat votare secretă. Abuzurile președintelui la această votare au fost atât de isbitoare, încât bărbații de încredere și unul dintre notari (al 2-lea era dl Ghișa) nu le-au mai putut suferi. Un bărbat de încredere a luat ședulele și le-a sigilat. Nu sa făcut nici o numărare de voturi și nici anunțare de concluz.

Fuziunea nu sa făcut.

Calomniile deitate de corespondentul „Voinței” și a lui „Ellenzek” cu arestarea acționarului Cutean se vor limpezi la tribunal. Tocmai calomnia aceasta adusă în adunare de un avocat „naționalist dela roată” protopopului Piso a ridicat preoșimea și pe ceilalți acționari zarandeni ca un uragan asupra calomniatorului. Revolta aceasta i-face nopți de insomnie corespondentului „Voinței”. Sigur și el a fost între cei cari în câte-va clipe sau făcut camfor din sala Crișanei.

Dl dr. I. Bunea, directorul liceului „Gh. Lazar” din Sibiu a fost dela început până la sfârșit la adunare, reprezentând „Asociațiunea” (cu acțiunile din fundațiunea I. Rusu) la intervențiile oculte ale Băncii Centrale. Il rog să declare, dacă a văzut pe protopopul Piso, întovărășit de detectivi întrând în sală și detectivii au arestat pe acționarul Cutean, în timp ce cinstitele fețe bisericesti făceau un scandal, care nu onorează. („Voința” din 9 Dec.)

Dle coleg și amice Bunea, știm că nu stai departe de corespondentul Voinței, se poate ca redacția acestui coti-

dian și prin ea publicul (până și cel unguresc „Ellenzek” din 9 Dec.) să se lase indus într-o eroare atât de condamnabilă? Cu astfel de sfrontate neadevăduri cred corespondenții și redactorii Voinței, că îndreptează „moravurile”? Ori procedurile acestea se chiamă moravuri puritane ardelenesti? Ca crescători ai tinerimei nu ni-e permis. să lăsăm calomnia aceasta neînfiată.

Pentru a se vedea ce amestec au liberalii în toată chestia aceasta amințesc, că dl Em. Comșa, director la Banca Românească, sucursala Timișoara a fost rugat de preotul A. Bogdan și de mine să ne dea plenipotență pentru adunare și nu ne-a dat, Ba directorul Crișanei conta cu siguranță la voturile „liberalului” Em. Comșa și ulterior am aflat, că numai de aceea nu i-a trimis plenipotență fiind-că în acel timp era dus din Timișoara.

Iar despre dl. Nic. Pop din Ormindea nu va susținea nici Voința, că nu-e aderent ireductibil al partidului național și totuși a votat cu „clica” de agenți liberali”. Ba tocmai dl Pop a scos la iveală greșala, (ori abuzul) președintelui, pentru care sa zădărnicit ori-ce concluz.

Merg ceva mai departe: Eu „agentul liberal”, cum onorează Voința am fost chemat la pertractări înainte de adunare, odată cu doi directori ai Crișanei și altădată cu un reprezentant al Băncii Centrale (sucurs. Sibiu) și la finea lor mi-sa zis cu multă bunăvoință: „te asigurăm, că Banca Centrală va ținea cont de oamenii ținutului” și: „sum autorizat să te asigur, că Banca Centrală va ținea cont de tine”. Nu fac nici o bănuială și nu presupun nici o rea credință. Provoc însă pe domniile respectivi să declare, dacă am alunecat chiar și numai cu un gest pe panta trahicului de interese particulare. Și ca „conducătorul clicei de agenți” nu sar fi putut să nu alunec. Cel puțin ca să văd, nu cumva mă plătesc naționalității dlui Bontescu mai bine de cât liberalii?...

Ar mai fi de zis ceva de castelele, ce unii directori ai Crișanei și-le plănuiau aci vis-a-vis de noul liceu „Avram Iancu” pe terenul, ce il vom expropria pentru lipsele liceului și cari castele cu nimicirea fuzionării, durere, sau prefăcut în Fata morgana.

Dar destul. Are dreptate corespondentul „Voinței”, când spune în „șoapte”, că am multe pe capul meu. Da așa mai ales am sfârșat câți-va idoli, cari nici în mormânt n-or să mă uite.

Dr. Ioan Radu,
director de liceu.

INFORMAȚIUNI.

— **Parlamentul a dat vot de blam guvernului Take Ionescu. Criza se va rezolva în câteva zile conform pretensiunilor partidelor democratice.**

— **Universitatea populară.** Ședința „Universității populare” anunțată pe 25 a lunei c. se va ține în locul și la timpul obișnuit, având în program interesante conferința a D-lui prof. E. Armeanca despre „Idealul în artă” cu concursul muzical al D-soarei M. Kreffli și D-l prof. I. Schneider.

— **Distincție.** Min. Instr. Directoratul General cu ord. No. 38923—1921 pentru activitate extrașcolară deosebită în cursul anului 1920—21 a menționat cu laudă dela liceul „Decebal” pe dnii Iosif Botean director și Alexe Mănculescu profesor. Felicitările noastre.

— **Botezul Domnului** a fost prăznuit în Deva cu mare solemnitate. Au celebrat parohul Laurențiu Curea asistat de preotul Alexandru Petreu. Strana a fost susținută de corul bisericesc al meseriașilor sub conducerea măiestră a prof. Ion Ignaton. Sfințirea apei s-a făcut la râul Cerna, cu paradă militară, asistând mulțime mare de popor în frunte cu autoritățile militare și civile.

— **Corul bisericesc** în frunte cu președintele pr. Laurențiu Curea a dat în seara de Sântion o serenadă iubitelui seu director, prof. Ioan Ignaton. Astfel știe poporul să răsplătească pe conducătorii sei.

— **Radioactivitatea sângelui.** In urma cercetărilor științifice din laboratoarele medicale s'a constatat, că sângele e un fluid investit cu calități asemănătoare magnetismului, curentului electric etc. Prin aparate numite „reostat” se constată, că reacțiunile sunt diferite, după cum sunt supuse aceluși reostat sângele unei femei, unui bărbat, copii, unui om de rasă neagră sau albă etc. Astfel cu ajutorul științei se descopăr multe lucruri în legătură cu faptele oamenilor, cari în trecut au rămas enigme neclarificate.

— **Se aduce la cunoștință publică,** că încorporarea contingentului 922 (născut în 1900) care trebuia să se facă pe ziua de 21 Ianuarie 1922 este emănat până la 1 Februarie 1922. La 1 Februarie se vor prezenta la Cercul de recrutare toți acei cari au primit ordine de chemare pentru ziua de 21 Ianuarie 1922 precum și acei cari nu au primit ordine de chemare, însă fac parte din contingentul 1922.

— **Direcțiunile școlilor** primare din Deva, aduc cele mai recunoscătoare și călduroase mulțămiri Onor. Reuniunii Femeilor Române din loc, pentru că și anul acesta s'a îngrijit a da sprijin moral și material elevilor săraci din ambele școli, dăruind ghete și ciorapi pentru băieți, iar pentru fetițe parchet, pentru a-și face hăinuțe. Urăm ca stimatele Doamne să-și poată continua și mai departe Domniei-lor, mângâind pe elevii și elevele săraci, colectând și dăruind cele de lipsă, cu ocazia apropierii sărbătorilor Crăciunului. Deasemenea, aducem mulțumiri Dnui Coleg Sântimbrea care a donat școlii de fete rechizite în valoare de 250 Lei și tot atâtea și școlii de băieți, acestea sau distribuit în ziua de 6 Jan. în prezența tuturor puterilor didactice dela fiecare școală. Numele celor cari s'au bucurat de primirea acelor daruri se găsesc scrise pe liste deosebite.

Dir. școlilor primare din Deva.

— **Aviz.** La ordinul No. 23879 I. a. —1921 al Ministerului de Interne Directoratului General, din Cluj, având în vedere scopul urmărit de asociatiunea pentru cultura poporului român, cu Sediul în Sibiu, de a compune lucrare istorică asupra participării poporului român din Ardeal la războiul din anii 1914—1918, învitat pe toți aceia, de pe teritoriul orașului Deva, cari au participat la război și sunt de naționalitate români să se prezinte din 23—28 Ianuarie 1922 totdeauna n. a. dela 8—12 oare la primărie camera No. 7, pentru a fi trecuți în cadrele unui tablou nominal, și pentru a se lua dela ei informațiile necesare. In locul celor morți sau dispăruți se va prezenta din familie.

Herbay primarul orașului.

— **Prin deciziunea** Minist. de Fin. Nr. 202926—921 publicată în Monitorul Oficial din 2 Ianuarie curent, termenul pentru depunerea declarațiilor asupra luxului propriu care expiră la 1. Ianuarie 1922, s-a prelungit până la 10 (zece) Ianuarie 1922. Director financiar. Dr. Velțian.

— **Aviz.** Sub egida Universității populare din Deva va ține o conferință în 28 Ianuarie seara în teatrul orașănesc pe lângă prețuri de intrare foarte reduse dl profesor Romul Vuia șef de lucrări la Institutul de Geografie al Universității din Cluj cu titlul „Prin România Mare cu dl. de Martonne”. In decursul conferinței se vor proiecta 80 vederi originale aproape din întreg cuprinsul României mari. Având în vedere importanța conferinței ce se face din încredințarea dlui de Martonne, care a fost în vara trecută dintinsul oaspe al orașului nostru, sperăm că școlile și On. public vor arăta deosebit interes față de aceasta reprezentare, de a cărei natură în limba românească cu subiect românesc încă nu s'a dat în orașul no-

stru. Biroul Universității populare va scoate în săptămâna viitoare afișe, pe care se vor arăta mai detaliat informațiile necesare. Biletele se pot prenota în librăria Laufer cu începerea 24 Jan. c. Invitări separat nu se vor trimite, afișele vor servi drept de invitare. *Președinția Univ. populare în Deva.*

Ministerul Agriculturii Cosinleratul Agricol al județului Hunedoara.

No. 47—922.

Publicație.

Se aduce la cunoștință publică că Regiunea 3 a domeniului va vinde prin licitație publică 2500 litri vin ce se găsește la domeniul Folt și 6000 litri vin ce se găsește la domeniul Fărcădin, ambele, în județul Hunedoara.

Licitația va avea loc în ziua de 10 Februarie 1922 la Fărcădin pentru vinul ce se găsește la acel domeniu și în ziua de 15 Febr. 1922 la Folt pentru vinul ce se găsește la acel domeniu.

Condițiuni.

1. Licitația se va ține cu oferte închise care se vor primi până la ora 14 din zilele respective.

2. Degustarea vinului se va face la privințele respective în ziua licitației.

3. Prețul de strigare 7 lei toate dările privind pe cumpărător.

4. Vinul se va ridica în termen de o lună socotită din ziua licitației, în vasele cumpărătorului.

5. Concurenții odată cu oferta vor depune o garanție de 15% asupra valorii oferite, în numerar sau efecte de stat, la cancelaria domeniului.

6. Vinul se va preda în starea în care se găsește.

Deva, la 12 Ianuarie 1922.

Consilier Agricol: Șeful Reg. 3 Dom. Th. Oroveanu. Bodocan.

Jurnal de termene,

pentru avocați pe anul 1922. (Sistem Lepage) se află de vânzare la librăria A. HIRSCH, Deva.

Prețul 50 lei.

Vânzare din inventar.

Făcând inventarul la sfârșitul anului, vindem cu cel mai scăzut preț, de concurență ghete solide cu următoarele prețuri:

Ghete de box pentru bărbați în loc de Lei 285 cu Lei 210	
Ghete „prima” cu talpa cusută, pentru bărbați în loc de	Lei 450 cu Lei 375
Ghete „chevreau” pentru bărbați în loc de	Lei 450 cu Lei 325
Ghete tari femești în loc de	Lei 295 cu Lei 198
Ghete femești „chevreau” în loc de	Lei 380 cu Lei 295
Ghete femești (jumătăți) în loc de	Lei 240 cu Lei 147
Ghete pentru copii, dela	80 Lei în sus.

„Turul” Fabrică de ghete S. p. A. Timișoara.

Filiala DEVA, Palatul Primăriei, Piața Unirii.

Cea mai mare fabrică
de ghete din țară.

1—1

Are 150 filiale în țară
și străinătate.

IN ATENȚIUNEA DOMNILOR INVĂȚĂTORI.

Au apărut carnetul „INDICE ȘCOLAR”,

compus pentru elevii cursului primar de inv. tit. IOAN SÂNTIMBREAN, și se pot comanda cu prețul à 5 Lei, bucata dela LIBRĂRIA HIRSCH, Deva.

La comanda de peste 25 exemplare se acordă 5% rabat.

Apare în Orăștie

VECHEA REVISTĂ ARDELENEASCĂ
COSINZEANA

Până când nu ne
va trece marfa
ce avem, cu oca-
ziunea

târgului
de
Crăciun

se poate cumpăra în ma-
gazinul lui

A. LÖWY,
din Petroșeni.

cu următoarele prețuri ieftine

1 m. Flanel cald, în toate colorile . . .	19 L.
1 păreche ciorapi pentru dne sau domni	11
1 păreche ciorapi pentru copii	8
1 păreche mănuși pentru doamne și domni	13
1 păreche mănuși pentru copii	11
1 bucată cămașă sau pantaloni pentru domni	49
1 bucată pieptar de tricou	33
1 bucată sveter cald, calitatea primă	99

Afară de acestea având extraordinar multe materiale pentru iarnă, toate acestea le vând cu prețuri foarte scăzute.

Gumpărătorii din afară capătă rebonificare la speșele de călătorie.

Comande cu posta se vor espedia foarte punctuos, iar pentru marfa necorespunzătoare restituim paralele.

Alexandru Löwy,

mare comerciant
din PETROȘENI.